



Aleš Debeljak

KRIJUMČARI

KOD KUĆE

Tesarska ulica, Ljubljana

Mogućnost ne nedostaje: samo kroz zadnja vrata izađem, u baštu predgrađa, još uvek pod nadstrešnicom. Božur mi poznavalački klima, opet si tu, opet ćeš dugo da zuriš u mene i naboraš čelo kao zatišje pred oluju koja ne dođe,

i zamišljao si da si nekada bio staklar. Pratio si veliku reku koja je preoral vazduh radionice i izbila kroz dugu slavinu, da bi bio žar i hladnoća i listovi na površini bare, vreme za muziku na bolnom mestu, mnogo Mingusa. Mogućnost ne nedostaje:

samo kroz zadnja vrata uđem, ošamuti me plićak dana, da predam se, mokar kao pas-skitnica, od mene teče, kao onda kad sam kvasac zaboravio da povučem iz mirisa vekne i celo popodne smo vrtoglavo išli, iz jedne u drugu

sobu, zidari oznojeni pred gležnjima mlade časne sestre, neko je, ovog trenutka imena se ne sećam, nosio crvenu čarapu. Poznavalački klimam: dobro je glavu oprati i osušiti se na hladnom vazduhu, dobro je znati ko plaća račune.

ELEGANTNI LUK

Trnovo, Ljubljana

Novi most je takav kao novi gospodari: prostor im znači sve, vreme upola toliko, možda drugom prilikom. Ništa ne kažem, most ima veličanstveni trbuh i široke bokove, između njih su igrali fudbal, noćni susret ekipa

pod reflektorima, mada sumnjam da su nekada videli ono što ja vidim. Ne izvrsna nadigravanja na vrhuncu, ne bravure golmana i skupljača zalutalih lopti, nego mlinara, koji raskoračivši se stoji nad točkom od drveta, podvijanih nogavica

i stisnutih usta, kako između obala zacrtava prečicu,
treba žuti mlaz poravnati i novo ubrzanje dati snazi,
rekord poboljšati u komšiluku i biti arhitekta privremene pobjede,
treba je iskreno voleti: težak zadatak, moguće lep oblik.

Šteta za svetlost koja se retko, baš odveć retko, pojavljuje
kroz izmaglicu iznad površine, vremena je malo, prostor ne dam,
brzo mi treba elegantni luk. Bio sam tamo: ako hoćeš
nazovi to mesto privatne uspomene, ako hoćeš kraj puta.

ŽIVI I MRTVI

Groblje Ljubljana-Žale, novi deo.
za Boštjana Seliškara (1962-1983)

Došao sam već nekoliko puta ove godine, ako hodočašće ne uzmem u obzir
sa obaveznom svećom za sve svete, jasno. Došao sam da
pogladim trave koje štrče u svim pravcima, kao da nisu
tvoje, kao da sa tobom dele samo težinu nadgrobnog kamena.

Tvrdoglave su i oštre kao što ti nikad nisi bio. Niti
kada si bio u pravu. Poreze si skupljao, umesto
kavgadžija nosio si poštu i naučio se na mrak u ormanu.
Samo jednom si se pobunio, iz usta si hteo zgužvanu maramu

da povučesh i da se oslobodiš. Trave se probijaju prema gore,
napolje i daleko od jarma granita. Kuda? Bilo gde,
samo da ne ostanemo kod kuće, pod poklopcem grada
gde su preci sejali slabo seme. Moguće da ništa

nije strašno. Važno je da želja traje i traje tvrdoglavo.
Ne treba da te istina brine, ali svejedno sam kleknuo,
a onda sam se vratio pod horizont od antena i zbrke:
kleknuo sam i nežno trave gladio, skoro do krvi.

NA PALUBI

Nas dvoje smo došli da gledamo kako se primilo seme
na stranom tlu, fini arapski pesak u međunožju,
prijatno peckanje tokom plovidbe redovne linije,
bazari i mirisi, meke kapi i oštri grebeni,

između muškarca i žene svaki susret je prvi,
grozničav poljubac, mogući izbor između tu i tamo,
gde nema oslonca, treba se odlučiti na svoju ruku
i odigrati ulogu koja nije molila već zahtevala,

da sam po terasama velikog trajekta, po kabinama
za putnike lovio mirise i stranice, otrgnute replike
bez pomoći i šaptačice. Dobro zna posada
šta treba raditi i šta činiti, drukčije nego

ti i ja kada smo došli da pogledamo šta se krije
u crnici među pukotinama drveta, lopovski prsti
i slabost u stomaku. Palubu su zauzeli skupljači
perja i propuštene mogućnosti: ko je sada na redu?

ISPOD KOŠA

Savsko naselje, Ljubljana

Nemoj, zaboga, razbijene glave trpati u vrelu vodu,
gde prošlost i budućnost su jednako nestvarni,
kao pitanje vulkana. Povratak u kameno doba,
usijano igralište za košarku i pospana starateljka.

Nemoj, zaboga, na kraju krajeva svako je Cezar ili će tek biti,
spretan čovek i neman, bankar i grobar sopstvene porodice.
Nisam izuzetak, nisam osetljiv: rana imam puno,
još više imam zavoja za rezervu i iznenađenje.

Nemoj, zaboga, biti previše probirljiv, pa vikati i lupati
po celom komšiluku gde bi uljudno kucanje bilo dovoljno!
Bocneš sa dva prsta i trener čupa sebi kosu,
vrata se širom otvore i u tebe dune sparina.

Nemoj, zaboga, povlačiti razbijenu glavu i vrteti je
da nisi mislio ozbiljno, ne žali se sada kad ti neko
koga muči stroga disciplina oči od nazad prekrije,
ne osećaš ni raj ni pakao, rezultat iz tuđeg sećanja.

LJUBAVNO DRVO

Drvo koje raste tamo gde se ljubavi vrte u krug,
neznajuće narastanje strasti, drvo je već možda sveto,
ali ako ispod njega ležiš, kao ja, sa prepunom glavom
i utrobom koja drhti kao krdo nastradalih međuza,

ostane ti tek malo mogućnosti. Što se mene tiče,
razglednica je došla već prekasno, vozni red
otpremanja nije se promenio, uopšte nije. Moram
da otvorim usta: večernja pljuvačka, stope do bifea, slane perece

i riba koju ispljunem u jutro bez prideva.
Trebalo bi podići brane: onaj ko sam ostane,
ne na sigurnom, već suv, onaj ko sada želi sa strujom
usklađeno da jadikuje, onaj ko u tanki plamen radije gleda

kao ispod površine, taj će još dugo ostati sam, kafane
jedva posećivane i knjige o vremenu i hladne slavine.
Drvo koje raste tamo gde se ljubavi vrte u krug
poznate je vrste, mnogo mog ludila i malo lipe.

PRESEDNIČKA PALATA

Erjavčeva ulica, Ljubljana

Nije padala kiša, zgnječena trava je plegla na nebu
kojeg gazim, još korak i dva, pa ću biti u zavetrini,
ispod gole krošnje bresta, uz deblo, grlim ga
oprezno, ne bih da pocepam svoje vunene rukavice.

U leđa gledam vetru i političaru koji je ruke oslonio
na bokove i raskrečeno stoji, na trgu, napuklom
od mnogih zima i plašljivih demonstracija. Iza mene
stakleni zid, vrata se neprestano vrte, u ustima kipa

bez brige se ne gnezdi nikakva ptica: drukčija je zapovest.
Stiskam se uz bledu koru, bedni crv, izuzetak sam
koji se u mraku gubi i ispod kore luta, odjednom
u više pravaca, po buđavim koridorima tražim mrtve,

krvavu žetvu obračuna koji opevaju ljudožderi,
slep se zalećem i kao pas, koji kopa u krličnjak,
pratim drhtaj, usijanu tačku, udaljen u tekstu i istini,
pacijent koji se uzalud osvrće za jučerašnjim kišobranom.

SIDRO

Kongresni trg, Ljubljana

Da bih se probudio, ali ne još sasvim, samo na ivici bih visio,
za jedro bih se držao i verovao bih kapetanu na reč,
verno kao što su me naučili, konopce bih zavijao i rastezao,
senka koja neće da se odvoji od čoveka, svet u ravnoteži.

Kakva greška. Ako si nekad gledao u zid, približno dugo,
i uzalud tražio, mada bez naglosti, tragove trgovačkih
putovanja među mrljama ostrva i jedared pogodan vetar,
ako si pitao odsjaj u ogledalu, zašto se ugledaš na

pomoćnika, mada bez radosti, pa znaš da nisi vredan
šegrta, ako si nekada u šaku opsovao, jer pred zakonom drhtiš,
malo uvek kriv kad si jako ugrizao u prste, spojene u molitvu
za one koji nedostaju, ako je tekla krv: imamo ozbiljan slučaj.

Kakva greška. Da bih se probudio, ali ne sasvim, moraš prikupiti
svu hrabrost, drhtati od teskobe i biti skoro lud, pad će biti
dubok, ako ti otkažu ruke, a naročito, ako nemaš čuvara.
Ne bih se probudio, uopšte ne: radije bih lebdeo kao odložena kazna.

NUŽNA OPREMA

*Klupa, skoro spomenik Edvardu Kocbeku
Park Tivoli*

Opet sam ovde, opet upola kod kuće. Pre ručka tebi
vodim turiste iz skupih hotela, studente i ostale,
govorim pun zanosa o starodrevnim suncima, Altamiri
i Palomaru, mnogo ozbiljno, nemalo prazne slame.

Popodne se javim sa porodicom u šetnji, roleri,
bolna kolena, uveče, još radije noću, tamnoplavo,
dovezem se na biciklu i bez prtljaga, mladić
starih vremena koji dogovor poštuje. Nemam zvonce

i ne treba mi, dovoljna mi je nužna oprema: vrapci
na sedištu i ruševine u glavi. Kolevka i grob,
gde je tu razlika? Tvoje pesme prema gradu šapućem,
on mi se golem čini, ponekad sitan kao grafitna tačka.

Smetnje na vezi, polomljeni teleskop, opojni miris
akacije. Sutra ćemo svi biti bezobzirni, mada u malim
dozama. Radije odvozim, vrtim pedale, oduševljeno dišem,
privlačna svetlost, vozim bicikl u tvoj dnevnik iz Dalmacije.

MOSKITO BAR

*Trg mladinskih delovnih brigad,¹ Ljubljana
za Ludviga Hartingera*

Ovogodišnjoj sezoni ne mogu ništa da prebacim: dala mi je
kišu i zlatnu žilu u brdu iznad stambene višespratnice
gde jednu sobu delim sa mačkom, mamom i ocem.
Novi gosti su bogatstvo i nesposobnost za brige.

Ovogodišnjoj sezoni neću ništa da prebacim: donela mi je priliku
da sam slušao muzičare koji su šušтали kao čokot Bronksa,
i čutao sam zajedno sa pesnicima, vratili su se iz Kine,
puni mekih pokreta i visoke magle, tušem raspršene.

Uzeli su me među sebe i pokazali mi kako se vatra pravi
kad pada kiša na tebe a nemaš slamni šešir, kako piramidu oblikuješ
od dlana ako te ne puste preko granice, kako se u pojasu saviti,
kad misliš da uspravno ideš vlastitom voljom. Čajnik se puši.

Sâm sam kriv što ne razumem sve reči, samo simpatiju
ritma i kočijaški bič, tok domaće reke i prsten u uhu,
medved koji igra na ciganske note, ništa kriv, ništa dužan,
u krugu između moćnog duha i prebacivanja slabom telu.

(Sa slovenačkog preveo Milan Đorđević)

¹ Trg omladinskih radnih brigada. (Prim. prev.)